

... Haló, pane! Kolik je hodin? Prosimvás.

... Je šest hodin večer.

... Děkuji.

Soumrak, zvon bije. Hluboké nebe plné prachu, listí a ptáků. Je září v městské čtvrti. Ve dvorech hasne harantí křik. Slunce nad obzorem. Klesá pod hladinu špinavého vzduchu, plave v oleji. Mizí v kouři ulic. Naposledy se zatřpytí na listech stromů, na okapech, na drátech tramvají. Ponořilo se do fialových mraků nad horizontem, ostře prokreslilo hradbu továrních komínů a vodojemů, zatřpytílo se na věžích kostelů ...a padlo. Nebe se napnulo, letící ptáci najednou mizeli. Zrcadlení.

Obloha se rozdělila do barevných pásů od obzoru k obzoru. Nesmírná duha vznikla na nebi. Na západě se zlatý vzduch mění v rudé maso večera, nad nimi je zelený plyn továrního dechu, na vrcholu klenby jsou žluté mraky, lesknoucí se těla letadel a jejich dlouhé rozpadající se čáry. Na východě vše tmavne. Vzduch se rozkládá na kobalt a alkoholy. Tam někde v dálce se rodí noc. V tuto chvíli je sladké víc než sladké, až hanba. Působením nočních likérů se kojencům třpytí ústa a oči. Lidé se zastavují na ulicích,

prohlížejí si ruce, hledí si do tváří, na stěny domů, ohlížejí se. Jazyky barevného světla se třepotají v ulicích, jak praporky na lodi, jak lampy na pouti, v barevných střelnících. A těm večerním chodcům se dere do tváří nějaká vzpomínka, nějaká chvíle v dětství, oči krásné cikánky, psí srst a mokrý čumák, pach sklepů a vůně polních cest, letních pěšin. A někteří, zvláště starci, si ostře vzpomenu na chvíle, které nikdy nezažili, stoupají si k výkladním skříním, aby nebylo vidět jejich slzy, ten stesk, tu radost. Je oheň na nebi.

Je modrá hodina. Vše je černé a modré, rozsvěcují se lampy. Je ticho. Vteřiny letí krajinou jako hejno much. Je slyšet přesýpání času. Začal tikat stroj nočních hodin.

Vyšla první hvězda a svět potemněl. Náhle nám něco dýchlo do tváří. Noční vítr. Vlny teplého větru se valí přes hřebeny střech. V průchodech, v šterbinách mezi domy to táhne a vítr se hrne chodcům do tváří jak sálavý psí dech. A mezi tou teplou spoustou se plazí jazyky chladného vzduchu, tak studeného, že se leskne. Světlé mraky pomalu plují oblohou na pozadí hvězd. Vítr šelestí v korunách stromů, tančí v polehavých travách, točí se ve dvorcích, vrhá se do tmy. Tříští se na plotech a v ohradách, skleněné střepy na zídce ho češou do bolesti, zmítá se v houštinách, v trní. Rozšlehal březové proutí proti měsíci. Táhne ulicí, rozbaluje jídla za oknem, šustí mastnými papíry u dělnických svobodáren, plácá prádlem na šňůře, intimním prádlem u Ženských domovů. Dere se pod mříže kanálů, letí stokou, kolem morových zákoutí, nad hejny krysích úsměvů, vyrazí průduchem nad střechy, ohřátý, plný hnilobných plynů. Letí okolo komínů a antén, okolo ukřižova-

ného kominíka, vysušeného z nešťastné lásky. Vrhá se do světlíků a skrze koupelnová okénka vtéká do ložnic, hýbe pavučinou, šustí slaměnkami ve váze, dotírá na řasy spící princezny, bílé stařeny, chutná slaný rmut psích pelechů na pohovkách, kobercích. Na žíněných křeslech plných blech a barokní roztržitosti, péra a ostré žíně se zdušeným koňským ržáním. Na těch starých křeslech s kančími kopýtky na nožkách, s kuní kožešinou, prohřátou od psího těla, vlahou od toho psího obcování.

A vítr letí do krajiny, honí stébla na divných pustinách uprostřed města, na těch planinách u Strašnic a mezi Žižkovem a Libní. Dýchá z noci, z temné země, víří po světě, přináší vůni lesů a jezer, nese s sebou odlesk oceánu, zvuky cizích zemí, výkřiky a smích, sladký dech vraždy. Přitéká z vesmíru, nese v sobě jiné časy a hvězdy, nějaké utržené myšlenky a nápady, cizí rozhodnutí.

A tak dochází k vyvrcholení jistých situací až teď, ty konce jsou přeneseny odjinud, teprve této noci dochází k rozřešení úporných problémů, k výbuchu vášně, k rezignaci, ke smutnému zjištění, k překvapivému obratu. Vítr si s sebou nese vůně květin země, dívčích těl, má v sobě vůni rybího těla, jež se vymrštilo nad hladinu, někde. Trhá v sobě pach dehtu a seschlého dřeva, nízko při zemi se plazí rakevní pach, vůně tuberóz a vosku. Smrad smrti sedí ve větvích, kmotra spí, a nebo nespí? Nespí.

Na noční řece, v pleskání vlnek, v křiku probuzených racků, v dutých nárazech šífů a rezavých lodic. V mrtvém rameni, v bublání bahenního plynu, zde všude je cítit hebký nápor nočního větru, jeho svěží přítomnost. Dech noci teče krajinou, čechrá peří sov a nočních ptáček. Psi s vlh-

kým čenichem se stavějí vzepjati proti větru, na napjatých nohách, pravou přední tlapu mají pokrčenou a zvednutou, zamyšlené přivírají oči a čtou v nočním vzduchu, vidí pravdu v její jednoduchosti. Protože jen zvířata a ti z lidí, jež se ještě nenarodili, nebo už nejsou, jen ti mají sílu chodit po božích cestách.

Vítr, noční vítr, plný lesku a síly, z níž se blyští v kurníku tchoří oči, strhává světlo do svých hlubin a lidské pohledy rve od očí a posouvá je jinam.

Hejno divokých husí letí nočním světem. A tam dole, v temné krajině v údolí, pulzují krystaly reflektorů, světélkující plíseň města. Zalesklo se nehybné ptačí oko, v šustění per, těžké tělo zmizelo v temnotě a zbylo jen volání.

A krysa zas, příkrčena u obrubníku, vidí žhavou skvrnu odhozené cigarety, vítr strhává bílý kouř. A vidí tvrdé, blyštící se krovky nočních brouků vylézajících ze šěrbin a z kanálů. Žárovku v drátěném koši, nad hromadou odpadků a povalených popelnic. Svinstvo, proudící ve stokách, se třpytí ve světle pouličních lamp, skrz mříže kanálů. Zde zas, v kloakách pod jatkami, kde v krustě sedlé krve a chlupů brodí se důlní koníček, jenž nemoha žít s lidmi, emigroval. Odešel pod město, ach, daleko od blbostě, však smířen s materiálem, lačně polyká vlahé kusy lymf a vnitřností, přivírá mírné oči, zhluboka oddechuje. A zde, na mokřém betónu, třpytí se býčí oko, jak perla, jako odpuštění.

Někdo. Ten.

Noční chodec jde po chodníku levhartí tmou. Stíny listů ve světle lamp. Zvedá své modré oči k oknům. Jeho zornice se stahuje do strašlivé špendlíkové hlavičky a hned se

zas roztahuje do přátelství. Ty dvě černé díry, jež člověk nosí v očích, dvě vpustě do vesmíru. Zdymadla světla a tmy. Jen tudy je možno nahlédnout za hranice hvězd.

Dívá se do oken.

Okna. Jsou okna do místností, kde blikají zářivky, někde v suterénu, v dílnách konfekcí, ve skladech, kde shrbené postavy svačí o noční směně. Jsou okénka vedoucí do sklepů, kde pustá žárovka se ztrácí v pavučinách, v uhelné tmě. Jsou okna zamžená párou a omastkem, okna kuchyní a lahůdkářských výroben. Okna hospod. Žluté světlo cezené asparágem, v hladinách kouře, zář nesená smíchem a cinkáním skel. Jsou okna do světlíků, do tmavých šachet, kde na římse za sklem žije mrtvý holub. A padlé dráty tam visí z nebe, ze střechy, a v protějším okénku, za zaprášeným sklem je vidět zrcadlo, poličku s lahvičkami a kartáčky, světlem osvícenou koupelnu a myjící se krásnou ženu. Jsou okna... do jatek. Tajnosnubné přátelství nožů a masa. Blyští se hřídele salámových strojů. Z udírny vyjíždějí vozíky, na provázcích zlatohnědé kýty, třpytí se to mastné kle-notnictví. Jsou okna zalepená novinovým papírem, slepá okna, ruský sen. Jsou okna továren, zašlá, právě se odehrává zvláštní přijímání, olejů a špon, v rachotu strojů, za této noční mše, daří se poctivé duši oloupati svět, jako cibuli, ovoce stromů rajských jíme. Klidná je ruka strojníková, je galvanizován touto nocí a hladké páky strojů přátelsky přiléhají do dlaně. Okna do márnice. V sametu, v černém laku, hoří zde svíce, leží zde věc. Z vlhkých věnců vylézají démoni, někde se něco pohnulo, měsíc v záclonách, pavouk ve hvězdách, odlétla přání, přišla ozvěna.

Bije, ach bije srdce temnoty. Krajina dýchá. Potichu, nízko, pomalu, zvolna. Vidíš, ty noční chodče, neměl jsi lézt na zdi hřbitova, neměl sis lehat do vykopaného hrobu, zkoušet kliku umrlčí komory, nahlížet do okna, dýchat na sklo, smát se, ohlížet se, ptát se, „co prej dělá?“ atd. Vidíš, tamto mu ses připlot do cesty a teď máš ksicht porostlý krtčí kůží.

Jsou okna. V ulicích, v blocích domů. Někde jsou místnosti naplněné pivem, domácí lidé plavou okolo stolu, lampa srší v obláčku bublin, pod stropem šumí a puká pěna. Pes si hraje. Vede se příjemný, důvěrný hovor, veselé řeči. Zlaté světlo padá na chodník, na kaluže.

Někde zas zelené okno, pijí tam peprmintové likéry a mastí se karty. Za rohem a do dvora, tam je okno s rudou tmou, neřestné okno, zpovědnice krve. Mírné okénko za modrou záclonkou. Je okno, za řekou, okno samotář, stolní lampa, ruka a tvář. Černé okno, odjeli, nebo šli spát. Nebo je zavřeli, někteří umřeli, zabloudili, na cestu se ptali, byli podvedeni, zamilováni, oběšeni, šli do kopru, pustili si plyn, neplatili elektřinu, zezdili jim okna.

Je okénko do spalovací pece v krematoriu. Je okno věžeňské cely. Okno ve vlaku. Okno nad oltářem. Okno je otvor do světa.

Barevná světla letí po nebi. A listí tak šumí. Ulice u vody, lesklá proudícím chladem, pára syčí z puklé silnice, kocouří oči v bezinkách, mokrá tma stoupá z řeky, ano, dnešní noc je ve znamení ryb.

Město, milion světel. Ulice plné reflektorů a lamp. Houštiny křižovatek, matematika oken, šifrované zprávy semaforů, kolonie továren, tramvaje s okny z vodního skla, tramvaje na mostě s jiskrou v trolejích, větrná hra přístav-

ních světél, a v jednom pokoji, v setmělé místnosti, svítí akvárium, kapalná touha, rybí lampa, možnost odejít.

A hvězdy.

Tak teple a bezpečně svítí kontrolky přístrojů této chladné a větrné noci. Vítr zvedl ode dna všechny barvy tmy, ten rmut noci, tu letitou sedlinu na dně vesmíru, popel hvězd. Někde ve městě, v zákoutí, v doupěti, magické oko rádia, je přesně uprostřed světa, v polovině života. Je dobré mít kam odejít.

Kdo jde nočním městem, když nesvítí lampy v ulicích a měsíc září ve střeších, kdo jde setmělou ulicí tiše a zlehka našlapuje a vejde do kteréhokoli domu, do temné chodby a nahoru po schodišti, sedne si na schod, zadrží dech a zavře oči, ten uslyší. Tikot hodin, průvan pode dveřmi, a náhle je slyšet dech, smích, výkřiky, pláč, najednou, a pak je zase ticho. A zase tázavé mumlání, žadonící volání, přerývané vydávání, praskot parket, řev, rádio hraje operu, říhání umyvadel, mlaskot a polykání záchodů, prskání oleje na pánvi, dětem čtou pohádku, cinkají přibory, smích, blbnutí, honí se po bytě, budou se bít nebo milovat, štěká pes, z televize je slyšet skřípot brzd a výstřely, někdo uklouzl ve vaně, něco je dáváno za bernou minci něčemu jinému, něco je mamoněno, něco je žádáno, zamítнуto, spočítáno, za vinu dáno, do smrti nezapomenuto, nenáviděno, uvítáno, ptáno, odpověženo, je slyšet údeř, je slyšet Hajaju, mrousání, pití čaje, drbání ve vlasech, smích nasální, žvýkání sirek, otvírání skříní, lahví, oken, nožů, očí... skřeky rodin v domě, klokotavý řev partají, vše je slyšet, přerývaný koncert, ozvěny dne, v těch zvucích je zavěšen člověk, celé skupiny lidí jsou obaleny velikou

mlhou zvuků, šterkem slov, domy jsou plné rachotu života. Těžko je myšlenkám, na malé ploše velká oxidace, hromadné spalování života. Koncentrace veselosti a smutku, do malých roztroušených bodů, jak tečky za větou. Jako by už neexistovalo dobré a špatné, život a smrt, ale jen dům, tisíce domů, tisíce ulic, jedno město.

Lépe odejít. Zmizet jak stín. Do ulic. Do noci, ponoříš se do větru, do roztrhaných cárů vzduchu a tmavého světla. Do trosek zvuků a hovorů, jež za sebou vleče noční vítr, trhá je od úst chodcům a míchá a muchlá, olizuje reliéf této noční krajiny, vniká do dutin a do průduchů, do oken a do komínů, z parku přilétl šum listí a psí štěkot, ze skladů kocouří vrískání v křovinách, z nádraží bouchání vagónů a zívání ospalého strojvůdce, z kupé se ozývají ruské hlasy. Je slyšet troubení lodí. Noc je rozdělena do různých hladin, ale přesto dochází k určitým machinacím. A tak se městem ozývá burácení netopýrů, houkání sov, zvuky neslyšné jsou zpomaleny a zpěv slavíka zní jak vytí vlka a bučení krávy.

Je slyšet čmouchání a pískot krys, bahenní bubliny v mrtvých ramenech řeky, vodnický smích, řev mužíka, jenž se rodí z lejna sebevrahů. Chvějivé volání letících husí, vzdychání netopýra, jenž v mordě žmoulá kus muřího masa. Je slyšet, jen ztenka a jen v půlnoční hodině, tichounké vřeštění krtka.

Jak je volno, jak se dýchá ten vlahý alkohol noci, šumí v plicích, jde do krve, oči promývá, svaly občerstvuje. Na mostě rachotí tramvaje.

Zavírají hospody, mumlání a křik opilců se potácí v ulicích. Šumění kanálů a dech stok. Šplouchání řeky. Spánek

labutí s kožnatou nohou. Cvrčkové vyrábějí čas. Sypou se saze v komíně. Sen mouchy bzučí pod lampou. Divý muž vríská na vrchu, u mauzolea. Hyeny se chechtají, plácají se po ramenou, slzy jim tečou z krhavých očí, tam v zahradách za řekou, v Tróji. Vítr letí ze světa, nese s sebou zvuky z cizích krajů, hlas moře, hukot aut, jakousi cikánštinu, zvuky milenců, zvuk vraha.

Všechny hlasy a zvuky, ta hudba noci, improvizace na dané téma, symfonie domů, ulic a čtvrtí, milionu lidí a milionu krys, strojů a fabrik, je jeden nesmírný, obrovský tón. Tón města.

Ohlédla se, a jaké měla oči, srna. Nesla síťovku, ne, měla jen kabelku, nebo snad, ne, měla přeci jen síťovku, duhovou síťovku a nesla v ní láhve s minerální vodou a chleba a taky tam byla krabice kuchyňských sirek a pak tam bylo něco v papíru, něco jako salám nebo tuk. Měla na sobě jupku, šátek okolo krku, šátek, který ve větru vlál, a sukni měla, když mě minula, bylo slyšet, jak látka jemně šustí o prádlo, lodičky měla, takové ty šedé s lemováním. Byla všední, prostě oblečena, šel z ní klid, nebo ona jde se svým klidem, v této větrné noci, ten klidný nákup v tašce, to klidné odškrtávání prošlého času v jejích krocích. Jak je smířena. S jakou přirozeností jde její tvář spolu se zadnicí po chodníku, okolo osvětlených tramvají, kol výkladů a trolejbusových zastávek. Ó, ta bezbrannost, to je materiál, to klenutí, matné světlo jejího šatu. S jakou samozřejmostí se zmocňuje své existence, jak svou hmotou vyplňuje směrnice jí dané. Chtěl bych slyšet její hlas. Ohlédla se, jako by něco hledala, jako by chtěla být zoufalá, pak kou-

sek šla a zase se chtěla ohlédnout, ale jako by to nešlo, jen tak trhla hlavou. A byla jako lasice, byla jako laň.

Teď půjde domů, rozsvítí v kuchyni, bude sedět za záclonkou u stolu a bude pít kávu nebo čaj, oči se budou třpytit ve světle pouliční lampy, prstem se bude dotýkat rozkrojené bábovky, bude drolit sousta a žaludek se sevře samotou. Pak celá ztěžklá a vlahá bude stát nad dřezem, omývajíc se studenou vodou, teplou vystydlou vodou. Bude ticho, kapky bubnují o plech, a za závěsem v rohu síňky je sedací vana... Ale hlavně bude ticho, jen vlasy, dech a vlahá odstátá voda.

To bude slast.

A co jí říct, slečno, neztratila jste něco, nebo k ní přijít a říct, nevíte jestli..., nebo taky, slečno, co jako, nějak... a nebo holka, víš ty, že jaksi, tohle..?

Osamělý muž jde ulicí. Podrápán od hospod, zkurven od barů. Bydlí sám, ten tramvaják, spí v pokoji, někde ve Vršovicích. 8. září narozen, o mládí okraden, o lásku ochuzen, stydliv, stal se tramvajákem. Kolejoznalec, kontrolkář, elektřiny krotitel, řidič železa, vozka lidí, avšak poloviční panic. Kdysi, na břehu řeky, na Ostravsku, když brýle sundal, vyrušil je rybář s ploticí.

Osamělý muž jde ulicí, v ruce láhev a pytlík zemlí. Dnes po práci se napil a teď vyrazil do ulic, chtěje debužírovat. Zmateně žene ulicí svých pětatřicet let, jak hejno psů. Minul ženu, šla sama, dívala se do výkladů, spěchala, ale jaksi dozadu. Pak se ohlédla. Na náměstí Kubánské revoluce, v parku u fontány, hýkali noční pastevci čub a kikin. Jde sama, spí sama, naprázdno samodruhá. Jde z kina, je

příjemně vylekána z kolemjdoucích mužských očí. Žena osamělá, nedotýkaná, bývala smavá, teď by snad ráda i řvala. Pod plachtou čistoty, intimní hygieny, pod vůní rtěnky... uvítala by i vlastní vraždu, jak je sama.

Ohlédla se, dívala se. Ne. Jen se ohlédla.

Bydlí za oknem. Stále sedí, ruce na kolenou volně ložené, bez hnutí, bez radosti, beze smutku a žalu, zpozorněn k čemusi, co je příliš blízko a zároveň tak daleko. Jeho popelavá tvář, za sklem, na pozadí zcuchaných záclon, jak zřítelnice kalného oka. Oči v obrovité, nestvůrně popraskané hlavě. Hlava-umrlčí, hlava-dům, dům jako brambor.

Ač sedí nehnutě, ten stařec se řítí životem, táhne svůj život jak vagóny na trati, jeden vagón – jeden den. V dálce je vidět tunel, až vjede dovnitř, tam kdesi, uprostřed temnoty, dohoní sám sebe.

Hrdlička stojí v travině, jak malý večerní mrak, na zem spadlý, je ticho a nehybné ptačí oko.

Na lavici sedí, před sebe hledí, tmavé brýle má, bílý vous a vlas. V zmačkaném kabátku, s mokrou nohavicí, smradlavý dědeček – tajný král. V parku ohřívá na slunci svou smrt. Žije v pomalých minutách a rychlých dnech. Sedí pod černým bezem, uprostřed psů, cikáňat a rachocení tramvajů.

Za zvláště slunných dní, uprostřed léta, kdy město je plné prachu, beznaděje a cuknutého šílenství. Za polední, kdy sedíc v prudkém slunci, rozehřeje se jeho stařecká krev. Tu v předklonu poplive hřbety svých vyschlých rukou, z bledých rtů vypustí třpytivou slinu. Ruce pak